

YAPAY ZEKA İLE ÜRETİLEN KADINLIK İMGELERİNİN SOSYAL MEDYADA YANSIMASI ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Ferda BAŞGÜN

Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü,
fbasgun@firat.edu.tr

Özet

Bu çalışma, 2018–2025 yılları arasında grafik tasarım, yapay zekâ, sosyal medya ve kadın temsili kesişiminde üretilen akademik literatürü bibliyometrik yöntemlerle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Web of Science veri tabanında gerçekleştirilen tarama sonucunda, “social media”, “artificial intelligence”, “femininity”, “woman” ve “virtual beauty” anahtar terimleri kullanılarak elde edilen 121 yayın üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analizde VOSviewer (v1.6.20) ve R Studio Bibliometrix paket programı kullanılmış; elde edilen veriler yayın türü, konu dağılımı, yazar iş birliği, anahtar kelime kümelenmeleri, kaynaklar ve ülke temelli üretim ağları üzerinden değerlendirilmiştir. Bulgular, yapay zekâ destekli görsel üretimlerin ve sosyal medya pratiklerinin kadın temsiline dair kalıpları yeniden ürettiğini göstermekte; aynı zamanda toplumsal cinsiyet ekseninde eleştirel sorgulama potansiyeli taşıyan yeni görsel anlatıların da ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Yapay zekâ algoritmalarının her alana etki ettiği gibi kadın çalışmalarını da etkilediği yıl bazında çıkan sonuçlarda desteklenmektedir. Ayrıca çalışma, dijital çağda kadın imgesinin evrimine dair disiplinler arası bir bakış sunarak, yapay zekâ ve görsel iletişim alanlarındaki toplumsal cinsiyet temelli analizler için katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Başvuru Tarihi

09 Aralık 2025

Onay Tarihi

16 Aralık 2025

Anahtar Kelimeler:

- 1, Kadın
- 2, Yapay Zeka,
- 3, Sosyal Medya
- 4, Bibliyometrik Analiz

Makale Türü:

Araştırma Makalesi.

Atıf:

Başgün, F. (2025). Yapay zeka ile üretilen kadınlık imgelerinin sosyal medyada yansıması üzerine bibliyometrik bir inceleme, *Tasarım Disiplinleri Dergisi*, 1(1), 19-37. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18071927>

A BIBLIOMETRIC EXAMINATION OF THE REFLECTION OF INTELLIGENCE-GENERATED IMAGES OF FEMALE FILM ON SOCIAL MEDIA

Abstract

This study aims to analyze the academic literature produced at the intersection of graphic design, artificial intelligence, social media and women's representation between 2018-2025 with bibliometric methods. As a result of the Web of Science database search, 121 publications were analyzed using the key terms “social media”, “artificial intelligence”, “femininity”, ‘woman’ and “virtual beauty”. VOSviewer (v1.6.20) and R Studio Bibliometrix package program were used in bibliometric analysis; the data obtained were evaluated based on publication type, subject distribution, author collaboration, keyword clusters, sources and country-based production networks. The findings show that artificial intelligence-supported visual productions and social media practices reproduce the stereotypes of women's representation; at the same time, new visual narratives with the potential for critical questioning on the axis of gender may also emerge. The study aims to contribute to gender-based analyses in the fields of artificial intelligence and visual communication by providing an interdisciplinary perspective on the evolution of the female image in the digital age.

Submitted
09 December 2025

Accepted
16 December 2025

Keywords:

*1, Woman
2, Artificial Intelligence
3, Social Media
4, Bibliometric Analysis.*

Article type:
Research article.

Citation:

Başgün, F. (2025). A bibliometric examination of the reflection of intelligence-generated images of female film on social media, *Journal of Design Disciplines*, 1(1), 19-37. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18071927>

GİRİŞ

Kadın imgesi, tarih boyunca görsel kültürün en belirleyici temsillerinden biri olmuştur (Kennedy, 2018). Sanattan reklama, afişlerden dijital medya görsellerine kadar uzanan geniş bir spektrumda kadın, çoğunlukla erkek bakışının şekillendirdiği estetik ve ideolojik kodlarla temsil edilmiştir (Sabi, 2023). Özellikle grafik tasarımın gelişimiyle birlikte kadın bedeni, hem metalaştırılan bir nesne hem de toplumsal rollerin taşıyıcısı olarak konumlandırılmıştır (Hanafy ve Sanad, 2024). Feminist sanat kuramları bu süreci eleştirel biçimde sorgularken, dijitalleşme çağında yapay zekâ teknolojilerinin devreye girmesiyle kadın temsili yeni bir boyut kazanmıştır (Kozak, 2016). Yapay zekâ destekli görsel üretim sistemleri (örneğin DALL·E, Midjourney, Stable Diffusion gibi) insan girdisine dayalı olarak kadın imgeleri üretmekte; bu üretimler çoğunlukla veri setlerindeki mevcut cinsiyet kalıplarını tekrar eden biçimde inşa edilmektedir (Chan, 2023). Böylelikle yeni teknolojilerin, toplumsal cinsiyet normlarını pekiştirip pekiştirmediği ya da bu normlara karşı alternatif temsiller yaratıp yaratmadığı önemli bir araştırma sorusunu gündeme getirmektedir. Bu bağlamda çalışma, grafik tasarım tarihinde kadın imgelerinin dönüşümünü göz önüne alarak, sosyal medya ve yapay zekâ bağlamında kadın temsiline ilişkin güncel akademik literatürü **bibliyometrik analiz** yöntemiyle değerlendirmektedir.

Çalışmanın özgün yönü, görsel kültür ve yapay zekâ gibi disiplinler arası iki alanı toplumsal cinsiyet perspektifiyle bir araya getirmesi ve bu kesişim noktasındaki akademik üretimi sistematik olarak haritalandırmasıdır. Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) teknolojileriyle üretilen kadın imgelerinin sosyal medyada nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin dijital güzellik normlarını nasıl etkilediğini incelemektedir. Araştırma, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak, 2015–2024 yılları arasında Web of Science (WoS), Scopus ve Google Scholar veri tabanlarında yayımlanmış ilgili akademik literatürün niceliksel olarak değerlendirilmesini kapsamaktadır. Çalışmada, "AI-generated women", "digital beauty", "gender representation", ve "social media aesthetics" gibi anahtar kelimelerle elde edilen 121 makale incelenmiş; yayın eğilimleri, atıf sayıları, yazar iş birlikleri, tematik yoğunluklar ve yayın yapılan dergilerin dağılımı analiz edilmiştir. Bulgular, yapay zekâ temelli güzellik imgelerinin dijital ortamda çoğunlukla tek tip, Batı merkezli ve normatif kadınlık temsillerini yeniden ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal medya kullanıcılarının beden algısını etkileyerek, özellikle genç kadınlar arasında dijital güzellik standartlarının içselleştirilmesine neden olmaktadır. Makale, toplumsal cinsiyet çalışmaları, medya teorisi ve yapay zekâ etiği çerçevesinde disiplinler arası bir tartışma sunmaktadır.

Dijital Dünyada Kadınlık İmgesi

Dijitalleşme, toplumsal cinsiyet temsillerinde yalnızca araçsal bir değişim değil, aynı zamanda yapısal bir dönüşüme de neden olmuştur. Kadınlık imgeleri, dijital platformlar aracılığıyla hızla çoğalmış ve algoritmik sistemler tarafından biçimlendirilerek yeni anlamlar kazanmıştır. Sosyal medya, dijital reklamcılık, sanal gerçeklik ve yapay zekâ destekli görsel üretim araçları, kadınlık imgelerinin üretim, sunum ve tüketim biçimlerini radikal biçimde dönüştürmüştür (Riley, 2018) Bu yeni medyatik düzlemde kadınlık, çoğu zaman estetikleştirilmiş, idealize edilmiş ve belirli normatif güzellik ölçütlerine indirgenmiş temsiller üzerinden sunulmuştur. Özellikle yapay zekâ destekli görsel üretim teknolojileri, tarihsel olarak inşa edilmiş cinsiyet kalıplarını dijital formlarda yeniden üretme eğilimi sergilemektedir (Evans, 2023). Bu bağlamda, dijital ortamda dolaşan kadın imgeleri, sadece bireysel temsiller olmaktan çıkmakta; aynı zamanda kültürel, ekonomik ve teknolojik kodlarla şekillenen kolektif görsel anlatılara dönüşmektedir (Rogan, 2022). Algoritmik sistemler, kullanıcı verilerine ve mevcut içerik örüntülerine dayalı olarak “popüler” veya “ideal” kadın imgelerini öne çıkararak, temsili daraltan ve tekilleştiren bir görsel dünya üretmektedir (Costa ve Ribas, 2019). Bu durum, dijital estetik içinde kadının bedenine, yüz ifadesine, yaşına, ten rengine ve hatta duygusal hâline kadar uzanan bir dizi normatif filtre uygulandığını göstermektedir (Doerr ve Svatoňová, 2023), (Alvares, 2018).

Kadınlık bu yeni rejimde, yalnızca biyolojik veya toplumsal bir kategori olarak değil; aynı zamanda dijital estetik, veri madenciliği ve görsel algoritmaların (Depounti vd., 2023) birleşiminden oluşan hibrit bir yapı olarak yeniden tanımlanmaktadır. Bu nedenle dijital dünyada kadınlık imgesi, sosyal medya ve dijital teknolojilerin etkisiyle hem güçlenmekte hem de yeni zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Kadınlık, dijital ortamda hem bireysel temsil ve özerklik hem de toplumsal normlara ve cinsiyetçi baskılara maruz kalma arasında gidip gelmektedir. Sonuç olarak, dijital çağda kadınlık imgesi, hem teknolojik araçların hem de toplumsal normların etkisiyle çok katmanlı bir görsel kimliğe bürünmüştür. Bu durum, feminist medya teorileri açısından yeni bir sorgulama alanı yaratmakta; görselliğin, teknolojinin ve toplumsal cinsiyetin kesişiminde eleştirel bir çözümleme ihtiyacını gündeme getirmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, alandaki araştırma eğilimlerini, anahtar temaları, yazar-yazar ve ülke-ülke iş birliklerini ortaya koymak; böylelikle kadın imgesinin dijital çağdaki evrimine ilişkin veriye dayalı, sistematik bir çerçeve sunmaktır. Günümüzde kullanılan yapay zeka destekli tasarımlarda kadın imgesi temalarındaki son gelişmelere dikkat çekmetir. Bu doğrultuda araştırma, şu sorulara odaklanmaktadır:

- 1) Kadın temsili üzerine yapay zekâ ve sosyal medya ekseninde yapılan çalışmalar hangi temalara odaklanmaktadır?
- 2) Grafik tasarım ve görsel iletişim bağlamında en etkili yazarlar ve ülkeler hangileridir?
- 3) Anahtar kavramlar nasıl bir kavramsal harita oluşturmaktadır?
- 4) Yapay zekâ destekli içerik tasarımlarında kadına ilişkin temsiller nasıl bir görsel iletişim dili ile kurmaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışmada 2018–2025 yılları arasında yapay zekâ, sosyal medya ve kadın temsili ekseninde üretilmiş yayınlar üzerinden hazırlanmıştır. Bu bağlamda bilimsel literatürü analiz etmek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir konu etrafında oluşan bilimsel yayınların yapısal özelliklerini, ilişkilerini ve gelişimsel eğilimlerini incelemeye olanak tanımaktadır. Bu yöntem, belirli bir alandaki evrimsel nüansları açığa çıkarırken, o alandaki yeni ortaya çıkan alanlara da ışık tutmaktadır (Donthu , vd., 2021), (Ellegaard ve Wallin, 2015). Çalışmanın amacı doğrultusunda, Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılarak kapsamlı bir veri taraması yapılmış ve VOSviewer (versiyon 1.6.20) ve R Studio Bibliometrix programları aracılığıyla yürütülmüştür. Yöntem akış şeması şekil 1’de gösterilmektedir.

Yapay Zeka, Sosyal Medya ve Kadın Temsili Analizi

Şekil 1: Yöntem Akış Şeması

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci 27 Haziran 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Web of Science Core Collection veri tabanında "All Fields" seçeneğiyle yapılan taramada, ilk satıra "Social Media" ve "Artificial Intelligence" ifadeleri yazılmış; ikinci satırda "Femininity" or "Woman" terimleri eklenmiş ve son olarak "Virtual Beauty" ifadesi **or** bağlacıyla sorguya dâhil edilmiştir. Yapılan arama sonucunda toplam 121 yayına ulaşılmıştır. Elde edilen yayınlar türlerine göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Tablo 1: Web Of Science Very Tabanından Elde Edilen Dökümanların Yayın Türü

Yayın Türü	Başlık 2
Makale (Article)	82
Bildiri (Proceeding Paper)	16
Derleme (Review Article)	10
Erken Erişim (Early Access)	9
Kitap Bölümü (Book Chapters)	2
Editöryal Yazı (Editorial Material)	1
Müzik Performans İncelemesi (Music Performance Review)	1

Elde edilen verilerin yayın türleri incelendiğinde Tablo 1'deki gibi sıralandığı görülmektedir.

Yukarıdaki tablo, analiz edilen yayınların türlerine göre niceliksel dağılımını göstermektedir. Toplamda 121 yayından oluşan veri kümesinde, yayın türleri arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir. Makale (Article) türü yayınlar 82 adet ile toplamın %67,8'ini oluşturarak açık ara en yüksek orana sahiptir. Bu durum, konuyla ilgili araştırmaların çoğunlukla özgün araştırma makaleleri biçiminde üretildiğini ve bilimsel topluluk içerisinde doğrudan veri temelli çalışmalara öncelik verildiğini göstermektedir. İkinci sırada yer alan bildiri (Proceeding Paper) türü yayınlar 16 adetle %13,2'lik bir paya sahiptir. Bu oran, alanın bilimsel toplantılar ve kongreler aracılığıyla da aktif olarak tartışıldığını ortaya koymaktadır. Derleme (Review Article) türündeki yayınlar ise 10 adetle %8,3'lük bir dilime sahiptir. Bu, alanda henüz sınırlı sayıda sistematik bilgi derlemesinin yapıldığını ve derinlemesine kuramsal çerçeve sunan çalışmaların artış potansiyelini barındırdığını işaret etmektedir. Daha düşük oranlara sahip yayın türlerine bakıldığında, Erken Erişim (Early Access) yayınlar %7,4'lük bir oranla, henüz hakemlik süreci tamamlanmadan erişime açılmış çalışmaları göstermektedir. En düşük oranlar ise Editöryal Yazı ve Müzik Performans İncelemesi gibi yayın türlerinde görülmektedir (her biri sadece 1 adet, toplamın %0,8'i). Bu durum, konunun disiplinlerarası sınırlı düzeyde ele alındığını veya editöryal katkıların henüz yaygın olmadığını göstermektedir. Çalışmaların yoğunlaştığı WOS kategorilerinden en yüksek döküman sayısına sahip ilk 5 kategori Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: *Web of Science Kategorileri*

Dergi adı	Sayı
Computer Science Artificial Intelligence	15
Health Care Sciences Services	14
Medical Informatics	11
Communication	9
Computer Science Theory Methods	9
Public Environmental Occupational Health	8

Verilere göre yayınların büyük bir kısmı, teknoloji ve sağlık temelli alanlarda yoğunlaşmıştır. En fazla yayının bulunduğu kategori, **“Bilgisayar Bilimi – Yapay Zekâ”** başlığı altında yer almakta ve **15 yayın ile toplamın en yüksek oranını** temsil etmektedir. Bu durum, çalışmanın odaklandığı yapay zekâ temelli kadınlık imgeleri konusunun teknik ve hesaplamalı bir bağlamda yoğun biçimde ele

alındığını göstermektedir. İkinci sırada “Sağlık Hizmetleri Bilimleri” kategorisi yer almakta ve 14 yayımla dikkat çekmektedir. Bu alan, yapay zekânın kadın sağlığı, dijital beden algısı ve psikososyal etkiler gibi sağlıkla ilişkili toplumsal cinsiyet konularına nasıl entegre edildiği üzerine fikir vermektedir.

Şekil 2: Web of Science Kategorileri

Tıbbi Bilişim (11 yayın) ve Halk Sağlığı – Çevresel ve İş Sağlığı (8 yayın) kategorileri de sağlık teknolojileriyle toplumsal cinsiyet temsillerini kesiştiren analizlere işaret etmektedir. Özellikle tıbbi görselleştirme ve dijital teşhis sistemlerinde kadın bedeninin temsili, bu alanlarda araştırma yoğunluğunun arttığını göstermektedir. Öte yandan, “İletişim” (9 yayın) ve “Bilgisayar Bilimi – Kuramsal ve Yöntemsel Yaklaşımlar” (9 yayın) kategorilerinin eşit oranda temsil edilmesi, konunun hem teknik altyapıya hem de medya/söylem analizlerine dayalı çok boyutlu bir şekilde ele alındığını göstermektedir. İletişim çalışmaları, kadın imgelerinin medya, sosyal platformlar ve dijital kültür aracılığıyla nasıl sunulduğunu sorgularken, teorik bilgisayar bilimi ise bu üretimin arkasındaki algoritmik süreçlere odaklanmaktadır.

Tablo 3: Veri Hakkında Genel Bilgiler

Açıklama	Sonuç
Zaman Aralığı	2018 – 2025
Kaynak Sayısı (Dergi, Kitap vb.)	95
Toplam Doküman Sayısı	121
Yıllık Büyüme Oranı (%)	%57,46
Dokümanların Ortalama Yaşı (yıl)	2,12
Doküman Başına Ortalama Atıf	5,318
Toplam Referans Sayısı	5489

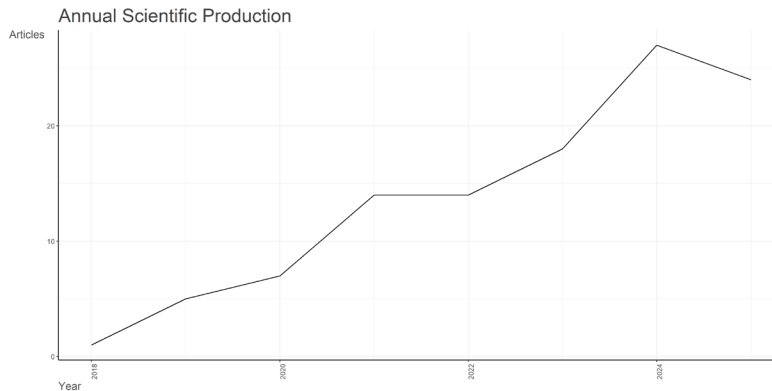
Tablo 3, araştırma kapsamında analiz edilen bilimsel literatüre dair temel niceliksel bilgileri özetlemektedir. 2018–2025 dönemini kapsayan zaman aralığında, 95 farklı kaynak türünde (dergi, kitap vb.) yayımlanmış toplam 121 belge incelenmiştir. Bu sayılar, ilgili alandaki literatürün henüz nispeten genç ve gelişmekte olduğunu göstermektedir. Yıllık büyüme oranının %57,46 gibi yüksek bir değerde olması, konuya yönelik akademik ilginin hızlı ve dinamik bir biçimde arttığını ortaya koymaktadır. Bu, özellikle yapay zekâ ve toplumsal cinsiyet gibi disiplinler arası alanlarda güncel ve yoğun bir araştırma eğiliminin olduğunu işaret eder. Dokümanların ortalama yaşının 2,12 yıl olması, yayınların büyük çoğunluğunun oldukça güncel olduğunu ve araştırma alanının hızla değişen teknoloji ve sosyokültürel koşullara paralel olarak geliştiğini göstermektedir. Bu bağlamda, alandaki bilgiler taze ve yenilikçi çalışmalarla desteklenmektedir. Ayrıca, doküman başına düşen ortalama atıf sayısının 5,318 olması, bu yayınların bilimsel topluluk tarafından anlamlı bir şekilde referans alındığını ve araştırmaların etkili olduğunu göstermektedir. Toplamda 5489 referans kullanılması, incelenen literatürün geniş bir akademik alt yapıya dayandığını ortaya koymaktadır.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde bibliyometrik analiz sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Yıllara Göre Makale Sayıları

Çalışmalar 2018 yılında başlamış olup 2021 yılına kadar tek haneli sayılarda ilerlemiştir. 2021 yılı ile 12.727% büyüme hızı elde edilmiştir.

Şekil 3: Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

2024 yılında 21.818% büyüme hızı ve 24 yayın ile en yüksek rakama ulaşılmıştır. R Studio programından elde edilen yıllara göre makale dağılım Şekil 4'te de gösterilmektedir.

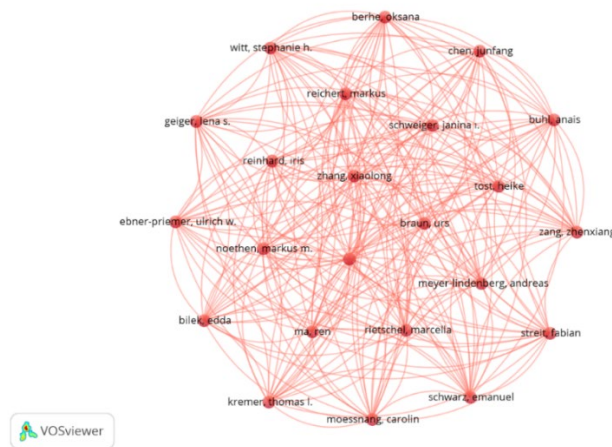
Yazar Analizi

498 yazar anahtar kelimelere göre belirlenen alanlarda çalışmalar yürütmüşlerdir. AL-RAWI A, alanda en etkili yazar olurken, en çok atıf alan yazar da olmuştur. Tablo 5'te yazarların yıllara göre üretim sıklığına gösteren şekil sunulmuştur.

Tablo 4: Alandaki En Etkili 10 Yazar

Authors	Articles	Articles Fractionalized
AL-RAWI A	3	1.00
SARKER A	3	0.43
AL-GARADI MA	2	0.27
CERQUIDES J	2	0.83
CHEN Y	2	0.67
CHUN WHK	2	0.67
DAVIS JP	2	0.33
GOMBERT A	2	0.83
PEDERSEN ER	2	0.33
YANG YC	2	0.27

Yazarlar arasındaki işbirliğini gösteren ağ analizi için en az 1 yayın yapmış olma ve en az 1 atıf alma şartı aranmış eşik değeri geçen 318 yazardan 23 üne ait en geniş işbirliği haritası Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 4: Yazarlar Arası İş Birliği Ağ Analizi

Ağda gözlenen sık bağlantılar, araştırma alanının disiplinlerarası ve kolektif bir yapıya sahip olduğunu, bilgi ve kaynak paylaşımının yoğun olduğunu ortaya koymaktadır.

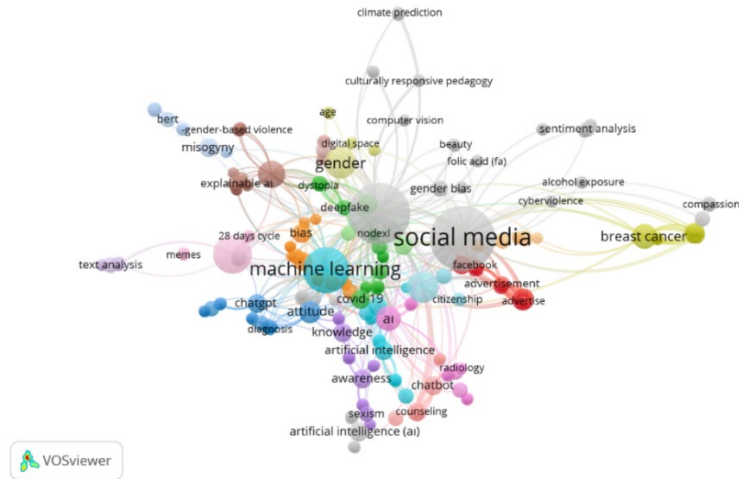
Anahtar Kelime Analizi

Web of Science veri tabanından elde edilen yayınlarda yazarlar tarafından en sık kullanılan anahtar kelimeler **women (19), social media (7), knowledge (6), facebook (5), gender (5), impact (5), information (5), gender-differences (4), health (4), risk (4)** olarak sıralanmıştır.

Bu çalışmada, yazar anahtar kelimelerine (author keywords) dayalı olarak bir **co-occurrence (birlikte geçme)** analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz, bibliyometrik haritalama ve görselleştirme alanında yaygın olarak kullanılan **VOSviewer** yazılımı aracılığıyla yapılmıştır.

Co-occurrence analizi, belirli anahtar kelimelerin aynı belgede birlikte yer alma sıklığını inceleyerek, ilgili araştırma alanındaki kavramsal yapıları, temaları ve eğilimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, **author keywords** araştırmacılar tarafından makaleye atfedilen özgün kavramları yansıttığı için, literatürdeki bilgi kümelenmeleri ve tematik ağlar hakkında değerli içgörüler sağlamaktadır.

VOSviewer, bu tür analizlerde anahtar kelimeler arasındaki ilişkileri düğüm (node) ve bağlantı (link) biçiminde görselleştirerek, bilimsel bilginin yapısını ve gelişimsel yönelimlerini anlamaya olanak tanır. Yazar anahtar kelimelerinin en az 1 kez kullanılması şartı değerlendirilerek 449 anahtar kelime arasında ilişki analiz edilmiştir. Şekil. 5'te veri setinde bulunan yayınlarda yazar anahtar kelimelerinin yıllara göre değişiminin ağ haritası gösterilmektedir.

Anahtar kelime analizi amacıyla Keywords Plus kullanılarak R Studio programında kelime bulutu oluşturulmuştur. Oluşturulan kelime bulutuna dair kullanılan parametreler şunlardır: Word occurrence by (Frequency), Shape (Star), Font type (Impact), Text colors (Random Dark), Font size (0.5), Ellipticity (0.5), Padding (1), Rotate (1) Şekil 4 te kelime bulutu sunulmuştur.

30

Keywords Plus, Web of Science veritabanı tarafından oluşturulan, bir makalenin referanslarındaki başlıklarda geçen sık kelimelere dayalı olarak türetilen anahtar kelimelerdir. **Bibliyometrik analizlerde** *Keywords Plus*, özellikle **konu modelleme (topic modeling)**, **kümeleme (clustering)** ve **ağ (network) analizlerinde** önemli yer tutmaktadır.

Kaynak Dağılımı Analizi

Kaynak analizinde en az 1 yayına sahip olma ve en az 1 atıf sahibi olma şartı aranmış 95 kaynaktan 61 tanesi eşik değeri geçebilmiştir. En çok dökümana sahip olan journal of medical internet research (5), plos one (3), bmj open (2), frontiers in artificial intelligence (2), international journal of advanced computer science and applications (2) olarak sıralanmıştır. Bir düğümün diğer düğümlerle olan **ilişki yoğunluğunu** sayısal olarak ifade eden.

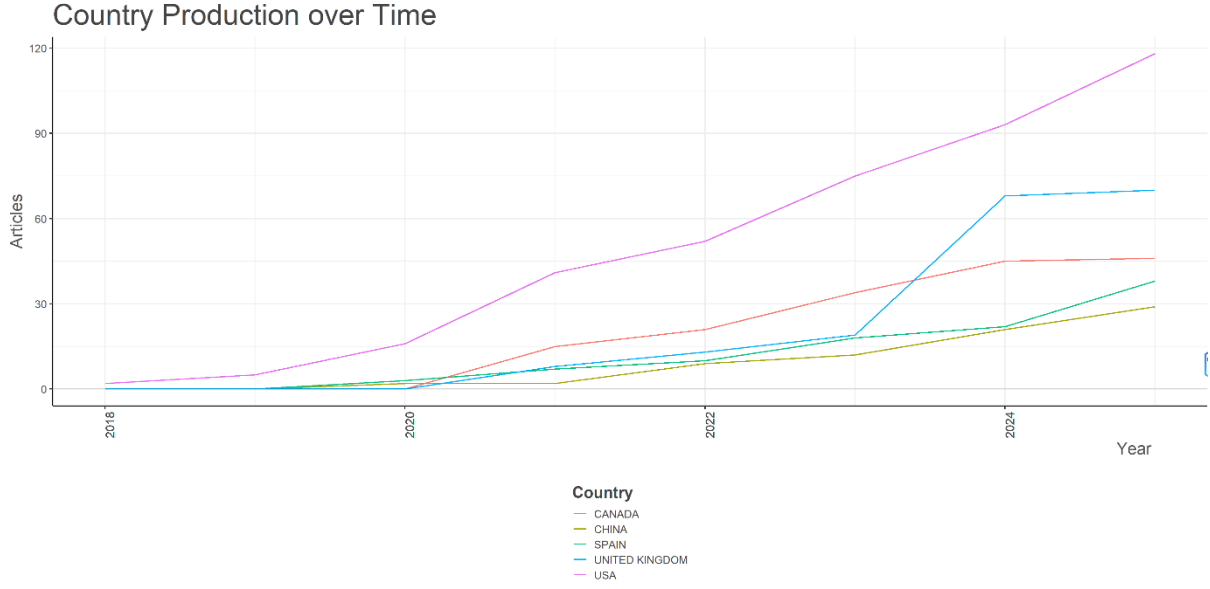
Şekil 7: Kaynak Ağ Analizi

Toplam Bağlantı Gücü (**Total Link Strength**) açısından kaynaklar frontiers in artificial intelligence (16), array (15), journal of language aggression and conflict (15), feminist media studies (14), axia 2021 - advances in artificial intelligence (13) olarak sıralanmıştır.

61 kaynak içerisinde bazıları birbirine bağlı olmadığından birbirine bağlı en büyük öge grubu olan ve 45 ögeden oluşan kaynak ağ analizi şekil 8’ de görülmektedir.

Ülkelerin Analizi

Alanda en çok yayın yapan ülkeler Amerika Birleşik Devletleri (n=35), İngiltere (n=16), Çin Halk Cumhuriyeti (n=10), Kanada (n=10), İspanya (n=10) olarak sıralanmıştır. Ülkelerin yıllara göre üretim hızlarını gösteren şekil sunulmuştur.

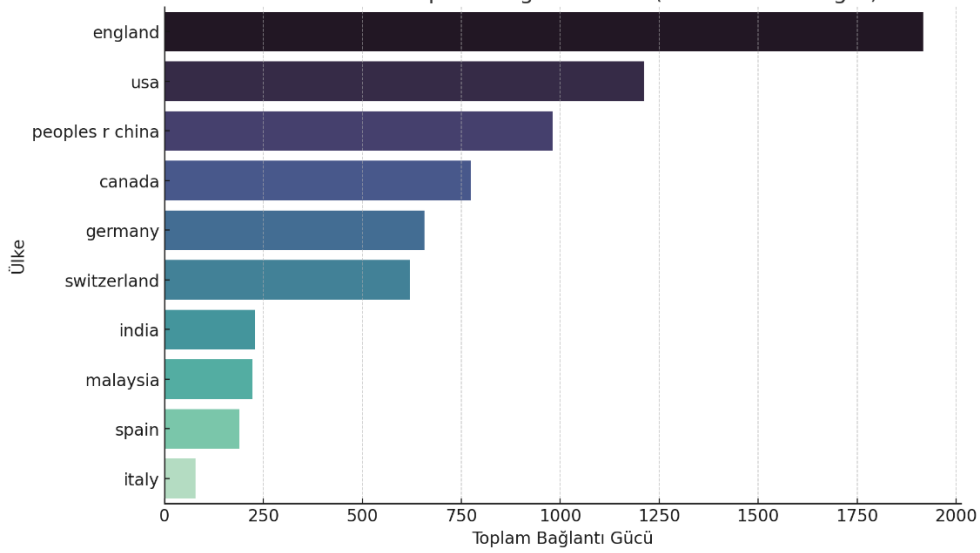

Şekil 8: Ülkelerin Yıllara Göre Üretim Hızı

Ülkeler (Countries) düzeyinde bibliyografik eşleşme (bibliographic coupling) analizi kullanılmıştır. Bu analiz kapsamında iki ülkenin araştırmacıları aynı literatürden besleniyorsa bu ülkeler arasında bibliyografik bağ kurulmuş kabul edilmektedir. bibliographic coupling analizi yapılarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Hangi ülkelerin araştırmaları **ortak bilgi temellerine** dayanmaktadır.
- Ülkeler arasındaki araştırma yakınlığı, benzer referans kaynakları kullanımı gibi yapısal ilişkiler görselleştirilir.
- Uluslararası bilimsel etkileşim, literatür ortaklığı, potansiyel iş birliği fırsatları ortaya çıkar.

Bu analiz kapsamında en az 1 yayın yapma ve 1 atıf alma şartı aranmıştır. 52 ülkede 38 i eşik değeri aşmıştır. Aşağıda en yüksek yayına sahip ülkeler sunulmuştur.

Şekil 9: Eşik Değeri En Yüksek Ülke Sıralaması

Bibliyografik eşleşme analizinde elde edilen en yüksek atıf oranına göre sıralanan ülkeleri gösteren tablo sunulmuştur.

Tablo 5: En Yüksek Atıf Oranına Sahip Ülke Sıralaması

Country	Citations	Documents	Total link strength
Usa	227	35	1211
England	170	16	1917
India	80	6	229
Malaysia	78	4	222
Canada	55	10	774
Israel	49	1	2
Spain	39	10	189
Peoples R China	30	10	981
Italy	27	5	79
France	26	3	566

ABD (USA), toplam **227 atıf**, **35 belge** ve **1211 toplam bağlantı gücü** ile en fazla belge üreten ve yüksek etkileşimli ülke olarak öne çıkmaktadır. Belge sayısı ve atıf sayısında lider konumda olması, bu ülkenin ilgili araştırma alanında merkezî bir rol oynadığını göstermektedir. İngiltere (**England**), belge sayısı bakımından ABD'nin gerisinde (**16 belge**) kalmasına rağmen, **170 atıf** ve özellikle **1917**

toplam bağlantı gücü ile dikkat çekmektedir. Bu, İngiltere'nin daha sınırlı sayıda belgeyle daha yüksek düzeyde işbirliği ve etkileşim sağladığını göstermektedir. **Hindistan** ve **Malezya**, nispeten az sayıda belge (sırasıyla 6 ve 4) üretmiş olmalarına rağmen, 80 ve 78 atıf ve yine benzer düzeyde **toplam bağlantı gücüne** (229 ve 222) sahiptir. Bu durum, bu ülkelerin belirli çalışmalarda etkili işbirliklerine ve görünürlüğüne sahip olduğunu düşündürmektedir. **Çin Halk Cumhuriyeti (Peoples R China)**, 10 belge ile belgeler bazında aktif olmakla birlikte, 30 atıf ile görece olarak daha düşük etki göstermektedir. Ancak 981 bağlantı gücü, Çin'in uluslararası işbirliği ağlarında önemli bir konumda olduğunu göstermektedir. **İsrail**, yalnızca 1 belge ve 2 bağlantı gücü ile listede yer almakta, 49 atıf ile dikkat çekmektedir. Bu, tek bir çalışmanın oldukça etkili olduğunu, ancak ülke genelinde alana katkının sınırlı kaldığını göstermektedir. **İtalya**, 5 belge ve 27 atıf ile orta düzeyde katkı sunmakta, ancak 79 bağlantı gücü ile sınırlı bir işbirliği ağına sahiptir.

SONUÇ

Bu çalışma, yapay zekâ ve sosyal medya ekseninde kadınlık imgelerinin temsiline yönelik akademik literatürü bibliyometrik yöntemlerle analiz ederek, dijital çağda kadın imgesinin evrimine ilişkin sistematik ve veri temelli bir çerçeve sunmuştur. Web of Science veri tabanında 2018–2025 yılları arasında yayımlanan 121 dokümanın analizine dayanan bulgular, yapay zekâ destekli içeriklerin kadın temsiline dair kalıp yargıları büyük ölçüde yeniden ürettiğini, bununla birlikte toplumsal cinsiyet normlarına karşı eleştirel söylemler ve alternatif görsel anlatılar için de potansiyel barındırdığını ortaya koymuştur. Bibliyometrik veriler, yapay zekâ ve toplumsal cinsiyet temsilleri alanında üretilen literatürün hızla geliştiğini, özellikle bilgisayar bilimi, sağlık bilimleri ve iletişim alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. En fazla üretim ve etkileşime sahip ülkeler arasında ABD ve İngiltere öne çıkarken, işbirliği analizleri bu alandaki çalışmaların disiplinler arası nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Anahtar kelime kümelenmeleri ise kadınlık, güzellik, yapay zekâ, sosyal medya gibi kavramların hem teorik hem de uygulamalı düzeyde yoğun biçimde tartışıldığını göstermektedir.

Elde edilen bulgular, yapay zekâ sistemlerinin mevcut toplumsal norm ve önyargıları veri setleri aracılığıyla pekiştirme eğiliminde olduğunu; bu bağlamda görsel temsillerin, özellikle genç kadınların beden algısı ve kimlik inşası üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu durum, yalnızca teknik bir sorun olarak değil; aynı zamanda etik, kültürel ve sosyolojik boyutlarıyla ele alınması gereken çok katmanlı bir meseleye işaret etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin cinsiyet temsilleri üzerindeki etkilerini kadın, yapay zeka ve sosyal medya bağlamında inceleyerek, dijital görsel kültürde kadınlık imgesine dair eleştirel bir bakış geliştirmeye katkı sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar için, özellikle veri setlerinin çeşitliliği, yapay zekâ modellerinin etik tasarımı ve toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip görsel iletişim stratejileri gibi alanlarda daha derinlemesine çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Destek: Yazarlar bu makalenin araştırması, yazarlığı ve/veya yayını için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Çıkar Çatışması : Makalede yazarlardan herhangi biri için herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Veri Erişebilirliği : Veriler talep üzerine temin edilebilir.

Etik Onay ve Katılım İzni: Çalışmada Bibliyometrik analiz yöntemi kullanıldığı için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Alvares, C. (2018). Online staging of femininity: Disciplining through public exposure in Brazilian social media. *Feminist Media Studies*, 18(4), 657-674.
- Chan, J. (2023). Sıra dışı şüpheliler (2022). *Gözetim ve Toplum*, 21(3), 287-287.
- Chen, Y., Zhai, Y., & Sun, S. (2024). The gendered lens of AI: Examining news imagery across digital spaces. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 29(1), zmad047.
- Costa, P., & Ribas, L. (2019). AI becomes her: Discussing gender and artificial intelligence. *Technoetic Arts: A Journal of Speculative Research*, 17(1-2), 171-193.
- Depounti, I., Saukko, P., & Natale, S. (2023). Ideal technologies, ideal women: AI and gender imaginaries in Redditors' discussions on the Replika bot girlfriend. *Media, Culture & Society*, 45(4), 720-736.
- Doerr, N., & Svatoňová, E. (2023). Emphasised, feared, despised and hegemonic: Images of femininity in the US far-right digital ecosystem on Telegram channels. *European Journal of Politics and Gender*, 1(aop), 1-21.
- Evans, A. (2023). Femininity in the 21st century. *Current Opinion in Psychology*, 49, 101502.
- Hall, S. (1996). The problem of ideology: Marxism without guarantees. D. Morley & K. H. Chen (Ed.), *Stuart Hall: Critical dialogues in cultural studies* içinde (ss. 24-45).
- Hanafy, I., & Sanad, R. (2024). An investigation of drawing skills' role in art and design teaching and learning in higher education academies. *International Journal of Advanced Research in Education and Society*, 6(1), 337-342.
- Kennedy, M. H. (2018). *Drawn to purpose: American women illustrators and cartoonists*. University Press of Mississippi.
- Kozak, S. (2016). Grafik tasarımda feminist yaklaşımlar; Sheila Levrant De Bretteville ve Woman's Building, Women's Graphic Center/Feminist approaches in graphic design; Sheila Levrant De Bretteville and the Woman's Building. *Fe Dergi*, 8(2), 110.

- Riley, S. (2018). Postfeminist digital cultures: Femininity, social media and self-representation
Amy Shields Dobson.
- Rogan, F. (2022). *Digital femininities: The gendered construction of cultural and political identities online*. Routledge.
- Sabi, A. L. S. O. (2023). The image of women in the drawings of the artist Mahmoud Fahmy Abboud. *Journal of Arts, Literature, Humanities and Social Sciences*, 95, 296-311.
- Sandoval-Martin, T., & Martínez-Sanzo, E. (2024). Perpetuation of gender bias in visual representation of professions in the generative AI tools DALL·E and Bing Image Creator. *Social Sciences*, 13(5), 250.
- Sun, L., Wei, M., Sun, Y., Suh, Y. J., Shen, L., & Yang, S. (2024). Smiling women pitching down: Auditing representational and presentational gender biases in image-generative AI. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 29(1), zmad045.